

Motioner och skrivelser inkomna till Fäbodriksdagen i Klövsjö 2020-09-26—27

1 Motion till FSF årsstämma i Klövsjö 27 september 2020:

Vi behöver värna fäbodbruket och fäbodkulturen inför hoten från storskalig vindkraft.

Förslag:

- Att FSF ska arbeta för att sammanställa kunskap och kunskapsbehov för att bättre beskriva fäbodbrukets grundläggande värden för natur, miljö, kultur och samhället på lång sikt, samt
- att verka för en utvärdering och konsekvensanalys för fäbodbrukets och fäbodkulturens överlevnads- och bevarandemöjligheter i förhållande till konkurrens och påverkan från andra markanvändningsintressen, samt
- att särskilt uppmärksamma behovet av bättre kunskap om påverkan från storskalig vindkraft i vidsträckta skogsområden, samt negativa konsekvenser för fäbodbruket av den accelererande utbyggnaden av storskalig vindkraft.

Bakgrundsbeskrivning:

Fäbodbruket kämpar i motvind. Dagens samhälle brister ifråga om både kunskap och förståelse för fäbodbrukets stora värden för biologisk mångfald, kulturvärden och en långsiktigt hållbar markanvändning som kan generera lokala och hållbara arbetstillfällen och samtidigt mer energi än det förbrukar. Förutom markanvändningskonkurrens i samband med rovdjurspolitiken så finns det även konkurrens från gruvdrift, skogsbruk, vattenkraft, utbyggnad av vägar/järnväg, och nu tillkommer även utbyggnad av storskalig vindkraft över allt större områden i vårt land.

Den vindkraft vi ska ha bör naturligtvis vara både klimatvänlig och miljövänlig. Det kan starkt ifrågasättas om dagens utveckling mot allt mer storskalig vindkraft är miljövänlig. Vi ser fortsatt vindkraftutbyggnad med allt högre torn vilket medför allt större ljud-, ljus-, och visuell påverkan. Riskerna för vingbrott, brand och nedfall av is torde alltmer leda till tillträdesförbud eller fysiska avgränsningar av vindparkområden.

Miljökonsekvensbeskrivningarna tar som regel upp frågan om energivinst jämfört med energikostnad för produktion och drift. Däremot utelämnas i stor utsträckning den långsiktiga påverkan och skador på mark, människor och miljö som produktion, transport av material samt återställande och destruktion medför. Utvinningen av erforderliga och sällsynta metaller medför följd effekter för människor och miljö. De stora betongmängderna slukar mycket sand och grus. De ekonomiska och praktiska utmaningarna med återställandet är otillräckligt belysta. Regelmässigt beskrivs en avveckling av vindkraftverken (med ett följande återställandearbete) efter vanligen 25 år. Det kan ifrågasättas om en sådan avveckling alls kommer att bli aktuell då. Om vi vid det laget också fått beskrivet de stora kostnaderna för ett återställande så kommer ju även det närmast att bidra till att ekonomiskt motivera en

fortsättning och att då hellre uppgradera de utjänta vindkraftverken. Därmed kan man befara att denna exploatering är att betrakta som permanent för framtiden. Man väger alltså inte heller in de effekter exploateringen och anläggningarna får för lokalsamhällen varken i andra världsdelar eller i Sverige och den framtida användningen av mark och vatten.

Mot denna bakgrund av kan man konstatera brister i kunskapen om de egentliga och långsiktiga effekterna av vindkraftutbyggnaden, liksom det finns brister i kunskaperna om fäbodbrukets värden och långsiktiga möjligheter, samt hur fäbodbruket påverkas. Dessa brister i kunskapsunderlagen är förödande för de fäbodar som redan nu drabbas av den storskaliga vindkraften. Dessa brister i kunskapsunderlagen riskerar bli förödande för många fler fäbodar och fäbodområden i takt med den storskaliga vindkraftens utbyggnad. Vi behöver diskutera behovet av att värna fäbodbruket och de natur- och kulturvärden, miljöer, sysselsättning och framtida möjligheter i övrigt som har anknytning till fäbodbruket och den historiskt förankrade betesdriften på utmarkerna. För en långsiktigt hållbar markanvändning behöver vi och samhället bättre kunskapsunderlag som grund för bättre avvägningar i markanvändningsplanering inför framtiden.

Malung 13 september 2020

Per Lundberg

Fäbodbrukare på södra Sjörisberget.

2 Motion/skrivelse Fäbodbruket och hoten från storskalig vindkraftsutbyggnad.

Fäbodbruket kämpar i motvind. En utvärdering av fäbodbrukets överlevnadsmöjlighet och hur akuta hot ska bemötas behövs. Dagens samhälle brister både ifråga om kunskap och förståelse för fäbodbrukets stora värde för att rädda biologisk mångfald och för ett markbruk, som idag är det enda som genererar mer energi än det förbrukar. Förutom väl kända problem som rovdjursfrågan och okunnig byråkrati så kommer även konkurrensen om marken. Hit hör större exploateringar av mark för vägar/järnvägar, gruvor och vindkraftsparker.

Den vindkraft vi ska ha bör vara både klimatvänlig och miljövänlig. Så är inte dagens. Vi ser nu en ny vindkraftsvåg med extremt höga torn. MKB-erna för dessa tar i regel upp frågan om energivinst jämfört med energikostnad för produktion och drift. Däremot inget om de skador på mark, människor och miljö som produktion, transport, drift och destruktion medför. Varken i de länder där mycket av produktionen sker eller i Sverige. Man väger inte heller in de effekter anläggningarna får för lokalsamhället och dess struktur och mark- och vattenbruk.

Detta kan bli förödande bland annat för de fäbodar som ännu är aktivt verksamma men också för de värdefulla miljöer i övrigt som ännu finns kvar som resultatet av månghundraårig fäboddrift.

*****

Hoppas att ni får några riktigt fina dagar i Klövsjö!

Ha det, Lena Bergils

Motion nr 3 Fäbodhistoria i Härjedalen och Jämtland

Motion till Förbundet Svensk Fäbodkultur och Utmarksbete den 27/9 2020

-att FSF verkar för att systematiskt ta fram historiska fakta och kunskapsunderlag om fäbodbruk och säterbruk även i Härjedalen och Jämtland för information och kunskapsspridning, till nationella och regionala förvaltningsmyndigheter, politiken och andra parter.

- att FSF verkar för att fäbodbruk/säterbruk, även på det som blivit statlig mark, ska uppmuntras och inte motarbetas som idag, och att rätten till fäboddrift med djur ska bestå.

Samt att detta ska lyftas fram till kommuner, regionala och statliga förvaltningsmyndigheter samt till politiken och andra parter.

Bakgrund.

I Härjedalen har stora markarealer och fjällbondbyar förstatligats under 1800- och 1900-talen.

Arrendegårdar har inrättats och länsstyrelsen har, mer eller mindre påtvingat friköp med endast tomträtt. De har arrendeavtal på sätrarna men vet inte hur länge och när det kan bli uppsagt av staten/länsstyrelsen. Sannolikt vid generationsskiften.

Byarna mellan Tännäs och Lofsdalen har under lång tid inte ens kunnat stängsla sina "inägor".

Bruksvallarna med tidigare 27 sätrar vid Mittåkläppen. Där får fäbodinnehavare inte ens stängsla några getter på vallen enligt länsstyrelsen beslut 2019. Där min farmor tillsammans med säterbrukarna på 27 andra sätrar vallade kor getter och får tillåts alltså nu inte ens några getter närmast säterbyggnaderna. Ett kulturmord utan dess like. Allt detta i ett område där säterbruket varit både äldst och mest omfattande i Sverige.

Getterna skulle inte tillåtas med hänsyn till rennäringen.

En rennäring som i ett otal år i ett otal förhandlingar bedyrat att rennäring kan bedrivas jämte fäbod- fjälljordbruk.

Länsstyrelsens inställning gentemot fäbodbruk/säterbruk måste ändras, då det nu tar död på säterbruket i Härjedalen. 2019 begärde Ruvten Sijte/Sametinget expropriation av ytterligare privata marker i västra Härjedalen, något som länsstyrelsen understödde.

Även Härjedalens kommun måste fås att bli aktivt för att rädda fäbodbruket, det mest omfattande som funnits i Sveriges historia.

Peter Wagenius, Flon Bruksvallarna

**Motion nr 4, 5 Tidsbegränsade dispenser för
djurhållning på fäbod**

Marika Kaspergård
Pauline Palmcrantz

4 Jag vill härmed lämna in 2 motioner/diskussionsämnen till fäbodsriksdag 2020.

1. Lantbrukare med fäboddrift har dispens att binda upp sina mjölkande kor över natten i fäboden. Dispensen går ut 1 jan 2024.

Om inte denna dispens går att förlänga eller ännu bättre att det blir lagstadgat att få skydda sina djur på natten från rovdjur, mygg/knott/sve/broms och framför allt att kunna bedriva mjölkning i fäbod 2 ggr/dag utan problem att de inte finns på plats för jämna intervaller.

Kunskapen från högre ort om hur kor fungerar under hela dygnet på en fäbod är näst intill ofullständig. Därav uppstår nu problem som kommer förstöra/tillintet- göra möjligheten att bedriva fäbod-mjölkning.

2. Uppbundning av smådjur nöt blir förbjuden. Hur ska man då få till mjölkdjur (utan robot) och tjurar till betäckning utan möjlighet till att tämja djuren. Dra paralleller till andra djur som exempelvis hästar, hundar, getter mfl. Hur ska man annars ex få till trav-, rid-, kör-hästar om man inte får binda upp dem tidigt.

De som nu besitter makten till beslut måste kliva ur sin komfort-box att svenska normen ska utgå från bönder med 2-300 djur med robotmjölkning, fallor mm på Uppsala-slätten.

Besitter man makten att bestämma över ett helt land måste man vara påläst om hela landet också. Det gäller alla yrken överlag annars gör Du inte fullgott arbete.

Hur ska annars hela Sverige överleva? Allt ifrån att ha 2 kor/djur eller till flera hundra? Inget utesluter det andra!

Väl mött helgen Fäbodriksdag klövsjö 2020.

Mvh

Marika Kaspergård

Bonde med fäbod/utmarksbete på

Nysäterns Fjällgård Härjedalen

5 Hur fortgår arbetet med djurskyddsfrågor i FSF?

Hur fortgår arbetet med djurskyddsfrågor i FSF? Någon uppföljning av resultatet av de rader som ändå kom med i rapporten SJV 2019:17 efter de synpunkter vi skickade in till SJV daterat 20190321?

Citerat ur rapporten

Behov av undantag

Vi bedömer att det bör övervägas att ha generella undantag från kravet för sådan djurhållning som är värdefull ur kultur- eller husdjursgenetiskt perspektiv. Dessa riskerar annars att försvinna och gäller exempelvis hållning av svenska lantraser i bevarandesyfte och djurhållning i traditionellt fäbodbruk.

Slut citat.

Arbetar FSF för att fäbodbruket skall få ett generellt undantag?

Pauline Palmcrantz

Motion nr 6 ” Behovet av att höja status för fäbodbruk och fäbodkultur till riksintresse”.

Förslag:

- Att FSF verkar för att fäbodbruket, fäbodkulturen och tillhörande småjordbruk och fjälljordbruk synliggörs och ges status som riksintresse enligt miljöbalken samt att ta upp den bakomliggande problematiken med nationella och regionala myndigheter.

Omständigheterna bakom förslaget:

Fäbodbruket och tillhörande småjordbruk och fjälljordbruk bär på stora natur- och kulturvärden och förvaltar traditionell kunskap. Lokala samhällen av historiska brukarkulturer med traditionell kunskap och sedvanebruk skyddas visserligen av konventionen om biologisk mångfald, men eftersom denna konvention inte omsatts i nationell lagstiftning så väger fäbodbrukets intressen i praktiken väldigt lätt. Detta problem synliggörs inte minst inom ramen för miljöbalken och myndigheternas hantering av dessa frågor inom Plan- och Bygglagen.

Så har vi inom Härjedalens kommun under de senaste åren mött denna problematik i samband med Sametingets anspråk på att peka ut områden av riksintresse för rennäringen även på privat mark inom stora delar av Härjedalen. Det är alltså så att det finns ett tydligare generellt stöd för rennäringen genom att den har getts status som riksintresse och man dessutom har Sametinget som en egen sektorsmyndighet som kan peka ut deras riksintresseanspråk.

Det har varit en intensiv diskussion inom Härjedalen kring detta i samband med den nyligen beslutade översiktsplanen.

I denna anger kommunen å ena sidan i text att ”Härjedalens kommun ifrågasätter statens utpekande av områden som riksintresse för rennärings på privatägd mark i Härjedalens kommun. Det är kommunens uppfattning att staten bör dra tillbaka dessa anspråk” Man konstaterar vidare att ”Kommunen och Länsstyrelsen har skilda uppfattningar om utpekande av riksintresseanspråk för rennärings utanför renskötselområdet”

Å andra sidan redovisas i översiktsplanen likväl den karta över riksintresseanspråk för rennärings som Sametinget framlagt.

Det anges i översiktsplanen att ”Kommunen värdesätter fäbodbruket...” men det väger lätt inför framtiden i avsaknad av starkare skydd enligt lagstiftning.

Mot bakgrund av att fäbodbruk, småjordbruk och fjälljordbruk i bästa fall kan åberopa status som nationellt intresse (ingående i begreppet jordbruk), så kommer det systematiskt i ett underläge gentemot riksintressen i myndighetshandlingen vad gäller planering och prioriteringar av markanvändning och i andra sammanhang.

Det finns mycket att fördjupa sig i kring detta. En helt central fråga är vilken status som ges fäbodbruk, småjordbruk och fjälljordbruk. Om även fäbodbruket, fäbodkulturen och fjällbondekulturen kunde tilldelas status som riksintresse i Miljöbalken så skulle fäbodbrukets och fäbodkulturens värden och bevarande för framtiden beaktas bättre, liksom det skulle balanseras bättre gentemot andra konkurrerande markanvändningsintressen.

Ränningsvallen 2020-09-13

Olle Larsson

7 Motion angående konsekvenserna för fäbodbruket av rennäringens verksamheter.

Vi bedriver betesdrift med ett fyrtiotal nötkreatur på familjens gamla fäbodområden i nordvästra Jämtland. Vår betesdrift har traditionellt och tidigare bedrivits som sedvanligt bete med frigående djur på trakten. De senaste åren har vi varit hänvisade till att stängsla in våra djur på ca 150 hektar.

Fastigheterna ligger inom vinterbetesområden för en sameby, men rennäringen har alltså inte rätt till sommarbete här. Oavsett det så har under senare år förekomsten av ren under sommarperioden ökat och är nu att betrakta som permanent vilket innebär att det blir en konkurrens om bete, oro för tamdjurhållningen och medför nedrivna stängsel och även djurskyddsproblem, främst genom att renar har en benägenhet att trassla in sig i stängsel. Problemen är påtalade många gånger de senaste åren, också gentemot länsstyrelsen, men det har hittills inte varit möjligt att i praktiken få någon ordning på detta

Som en konsekvens av den praktiska problematiken har Länsstyrelsen fört på tal ett erbjudande om att bidra till ett mer rejält stängsel runt vårt betesområde för att stänga ute renarna från fäbodbetet. Generöst kan man tycka i förstone. Men samtidigt innebär ju detta att vi därmed accepterar en begränsning i området för den historiska gemensamma betesrätten på trakten med frigående djur. Dessutom innebär det ju att vi genom handling därmed också bekräftar att rennäringen har förstahands rätt till dessa övriga delar av området för den historiska gemensamma betesrätten på trakten med frigående djur. Vi känner inte till om någon annan brukare blivit föreslagen detta att stängsla in större fäbodbeten till förmån för annan betesdrift. Vi undrar över vad detta kan innebära långsiktigt och juridiskt, och det blir därmed också en principiell rättslig problematik som behöver klargöras.

Aktuell fråga och förslag till årsmötet:

Vi önskar stöd genom förbundet för att värna vårt fäbodbruk och vår betesdrift sommartid, förslagsvis genom att ta upp dessa problemfrågor till diskussion med berörda myndigheter kring praktiskt fungerande och juridiskt betryggande lösningar.

Vi föreslår att förbundet ska analysera och utvärdera de långsiktiga effekterna och principiella juridiska konsekvenserna om man i denna situation skulle etablera en permanent stängsling enligt ovanstående av våra nuvarande fäbodbetesarealer

Skärvången 2020-09-13

Åke Eriksson ja.ake.eriksson@telia.com
070-3586323

8 Utveckla arbetet med konventionen om biologisk mångfald, artiklarna 8j och 10c.

Konventionen antogs av FN redan 1992, och Sverige skrev under något år senare. Det har varit mycket trögt med att införa lagstiftning och regler som faktiskt stödjer och förbättrar situationen för fäbodbruket ”in situ” som man säger - alltså i den levande verkligheten. Ja, det har väl inte hänt just något konkret.

Enligt den svenska tolkningen omfattar konventionens formuleringar i artiklarna 8j och 10c ”...t.ex samer, fäbodbönder, fjällbönder, skärgårdsbönder samt kust- och skärgårdsfiskare.” Detta har uttryckts aktivt både akademiskt av Centrum för Biologisk Mångfald, och politiskt av regeringskansliet.

Fäbodbrukarna har arbetat med detta under många år och det är jättebra att vi numera synliggör detta i stadgarna, och vi har ju möjlighet att driva dessa frågor genom vår egen tidning. Det är nu dags att diskutera vidare kring hur vi kan och behöver utveckla detta vidare till mer konkret nytta för det levande fäbodbruket. Därför vill jag föreslå att vi nu diskuterar dessa frågor vidare på årsstämman tillsammans med styrelsen.

Förslag:

- Att FSF verkar för en utveckling av förutsättningar och möjligheter för en bättre situation och status för fäbodbruk och fäbodkultur i det verkliga livet med stöd av konventionen om biologisk mångfald, traditionell kunskap och sedvanebruk.

Sälen den 13 september 2020

Sven-Erik Johansson

9 Motion till FSF stämma 200927 angående krav på hundhållningen i fäbodbrukets betesmarker

Hundhållningen kringgärdas av ett regelverk som lägger ett stort och strikt ansvar på hundägaren. Liksom det också finns ett motsvarande ganska stort handlingsutrymme för den som drabbas av en hund med uppenbart olämpligt beteende. Detta gäller generellt och alla kategorier hundar. Det är också så att problemhundar kan förekomma inom alla kategorier såväl sällskaps-, jakt-, som övriga arbetande hundar.

Följande förslag inriktar sig primärt på kategorin jakthundar. Inte för att de nödvändigtvis utgör det största problemet. Jakten utgör dock en praktisk verksamhet som till stor del sker i samma marker som betesdriften och det är regelbundet många hundar som arbetar lösa ute i fäbodbrukets betesmarker från sensommar och under hösten. Vi har nu generellt en god jakthundskultur i Sverige. Liksom fler av våra tamdjursraser är unika på sitt vis, så är också flera av våra nordiska jakthundraser unika i ett globalt perspektiv som en del av den nordiska jakthundkulturen med drivande och ställande hundar. I jakten har hundar sedan förhistorisk

tid varit ovärderliga både när det gäller att hålla efter rovdjuren och skaffa nyttigt kött och päls till familjen. Utifrån denna bakgrund var det historiskt heller inte några större problem i kontakten med den tidigare mycket mer utbredda betesdriften i skog och fjäll. Hundarna var vanligen vana och kunde skilja på vad som var tamdjur och vad som var jakbart vilt. Dock kan nu i dagens samhälle många jakthundar bli ställda inför en ovan situation med våra betesdjur som ur hundens perspektiv upplevs som "nya" djur på skogen. Med fler jägare och hundar som utifrån kommande och som dessutom kan sakna tidigare erfarenhet och/eller kunskap om fäbodbruk och tamboskap så ökar förstås behovet av information, upplysning och förebyggande insatser i form av hundträning för att förebygga konflikter mellan hundar och tamboskap. Konflikter som kan handla om skingrade, rivna eller dödade djur men också stress, juverproblem och störningar i mjölkproduktionen. Hundarna har nu generellt kapacitet att lära sig även detta om vi tillsammans ger dem möjligheten att umgås, arbeta och fungera också i en miljö och i nära kontakt med betesdjuren. Det finns ju faktiskt exempel på kvalificerade löshundar, som kan ställa älg individuellt till skott i en grupp med kor på lösdrift. Förebyggande träning av jakthundar i syfte att förebygga konflikter och skador på tamboskap är som exempel satt som krav i Norge där jakthundförare har att skaffa sig dokumentation med praktiskt prov och särskilt intyg på att hundarna kan agera i en miljö med betesdjur.

Det sker återkommande varje år skador av hundar på betesdjur. En del av dessa är jakthundar med felaktigt beteende och det är då att betrakta som följderna av undermålig hundhållning. Mot bakgrund av ambitionen att vidmakthålla en god jakthundkultur så är det en rimlig insats för fäbodbruket att samverka med jägarna och hundförarna för att jakthundarna ska vara tamdjursrena. Ett bisyfte ska också vara att jakthundarna som i någon mening marknadsledande inom hundhållning kan medverka till att lägga ambitionsnivån för även övriga kategorier hundar vad avser fostran och att vara tamdjursrena.

Förslag: Att FSF i första hand ska ta kontakt med de större jägarorganisationerna för att utveckla en samverkan mellan organisationerna med bred information och upplysning om kontaktytan mellan jakthundar och fäbodbruk/ frigående tamboskap på bete och behovet att förebygga konflikter, utveckla god hundhållning och bygga vidare på den historiska grunden för den nordiska jakthundkulturen. Dessutom att utforma utbildning och testning/intyggsförfarande för tränade hundar på motsvarande sätt som redan sker i Norge. Det finns ju också möjlighet att samverka med anpassad information i våra respektive medlemstidningar.

I andra hand att ta upp denna problematik med Naturvårdsverket som närmast ansvarig myndighet för jaktfrågor.

Kristian Olofsson

Sälen.

10 Motion Gör fäbodar till ett immateriellt kulturarv/Världsarv.

Det viktiga kulturarvet, fäbodar, är på väg att gå förlorat. Detta om vi inte räddar, bevarar och utvecklar denna uråldriga hävd och sedvana på rätt sätt.

Många fäbodar har idag blivit fritidshus eller förfaller och växer igen. Ett gott exempel på motsatsen är Svedjebodarna i Persåsen, Bergs kommun, där man rustat upp en gammal fäbod, och där bedriver traditionellt fäbodbruk, och kursverksamhet i syfte att föra kunskapen vidare och inspirera kommande generationer.

Klimatförändringar gör även att skogsbete/mulbete är en resurs att ta vara på. Självförsörjning av livsmedel har fått sin aktualitet i coronatider, som idag. Och om fäbodbruk inte kan producera stora mängder av mat, så är det som produceras där av mycket hög kvalitet. Jag hoppas att årsmötet kan anta min motion och föra den vidare till Sveriges fäbodförbund. FSF

Klövsjö i slutet av augusti 2020.

Inga-Lis Sjöberg-Bromée
Ordf. i Jämtlands-Härjedalens Fäbodförening

Motion nr 11 Hänsynstaganden till fäbodbruket

Ole Nordin/John Arne
Thyselius

Frågeställning att behandla och ett lokalt exempel i Klövsjöfjällen att diskutera vid Fäbodriksdagens förhandlingar:

Hur är det egentligen med hänsynstaganden, värderingar och status för fäbodbruket och fäbodkulturen i bland annat samhällsplaneringen. Vi vill som exempel lyfta fram den lokala händelseutvecklingen när Lantmäteriet och Bergs kommun i samband med detaljplanearbete inför turistisk utbyggnad har agerat för att begränsa de gemensamma betesrättigheterna för markägarna och fäbodbrukarna. Det gäller dels ett områdesbeslut vid Sångbäcksvallen, där man har tagit bort officialservitutet för vägarna och därmed i praktiken för betet inom planområdet (kvartersmarken). Dock är inte genom detta agerande det sedvanerättsliga gemensamma betet borttaget. I sammanhanget kan iakttas att Lantmäteriet har en uppfattning och driver sin linje till förmån för exploateringen.

Kommunen agerar hittills annorlunda genom att kanske inte uttryckligen vilja ta bort och inskränka officialservitut, betesrättigheterna och de praktiska betesmöjligheterna, men ändå i praktiken låter det ske. Lantmäteriet är ju den starkare parten i sammanhanget som kan påverka händelseutvecklingen i betydande utsträckning.

Om än det i detta fall inte direkt handlar om så stor areal så kan det ändå få en följdverkan genom att både vandringsvägar för djuren begränsas och att betesrättigheterna som princip urholkas. Om Lantmäteriet successivt utvidgar sitt agerande som generell insats i planarbete över större turistiska utbyggnadsområden så riskerar vi att betesmöjligheterna med tiden alltmer begränsas över mycket större arealer.

Till detta kommer att dessa större utbyggnadsområden i praktiken kan begränsa förflyttningar och betesgång över ytterligare stora markområden.

Dessutom kan en urholkning av betesrättigheterna medföra en försvagning av fäbodbrukets och betesbrukarens situation genom att turismexploatörer och tomtägare i högre utsträckning kan komma att ifrågasätta sin skyldighet att stänga om egen mark. Det kan då medföra att den omvända stängselskyldigheten sätts ur spel både praktiskt och med tiden även formellt.

Dels gäller det också ett beviljat bygglov på mark som ligger på Karl XI:s väg. Den är samfälld mark. Det gäller fysiskt ett ändå mindre markområde, men naturligtvis har även den vägsträckningen sin betydelse för färdsel och transportmöjligheter i området. Den problematiken är skapad utan kontakt med de berörda markägarna och kan därmed sägas vittna om en lättsinnig inställning till markägarnas och brukarnas rättigheter, kultur och historisk markanvändning, liksom till den pågående markanvändningen, bland annat betesdriften.

Utifrån dessa lokala exempel finns det skäl att nu lyfta fram en diskussion på Fäbodriksdagen kring problemet med den underliggande svaga grunden i samhällssystemet och markanvändningsplaneringen för fäbodbruket och fäbodkulturen.

Vårt förslag är att dessa frågor ska hanteras vidare genom Förbundet Svensk Fäbodkultur att på lämpligt sätt verka för att utveckla och förbättra hänsynstaganden, värderingar och status för fäbodbruket och fäbodkulturen i samhällsplaneringen.

Jämtland-Härjedalens Fäbodförening